

Nazimov Raxmatilla Normuradovich
O‘R QK Kichik mutaxassislar tayyorlash Markazi,
Qurollanish va otish sikli katta o‘qituvchisi,
Qurolli Kuchlar xizmatchisi. Telefon raqami: +998 93 722 15 70
E-mail: nazimovrahmat@gmail.com,

PEDAGOGIK MULOQOT MADANIYATI TUSHUNCHASI

Аннотация: Muloqot inson faoliyatining ruhiy hamda ma'naviy asosi natijasida yuzaga kelayotgan ijtimoiy ehtiyojlar bilan birgalikda namoyon bo'ladi. Shaxslar faoliyati motivatsiyasining asosi sifatida yuzaga chiqayotgan ehtiyoj, manfaat, manfaatdorlik kabi ijtimoiy iqtisodiy omillar ma'lum ma'noda ularni maqsadli o'y fikrlari, istaklari yuzaga chiqishiga ham sabab bo'ladi. Ushbu maqolada pedagogik muloqot madaniyati va ta'lim jarayonida qulay psixologik muhitni yaratishdagi ahamiyati haqida fikrlar bayon etiladi.

Kalit so'zlar: Pedagogik muloqot, axloqiy va shaxsiy fazilatlar, xushmuomalalik, nutq madaniyati, nutq madaniyati, ko'nikmalar, qobiliyatlar, shaxsiy fazilatlar.

ПОНЯТИЕ КУЛЬТУРЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ

Аннотация: Общение проявляется наряду с социальными потребностями, возникающими вследствие нравственных и духовных основ человеческой деятельности. Социально-экономические факторы, такие как потребность, выгода, выгода, выступающие в качестве основы мотивации деятельности личности, в определенном смысле обуславливают возникновение у нее целенаправленных мыслей и желаний. В данной статье говорится о культуре педагогического общения и ее значении в создании комфортной психологической среды в образовательном процессе.

Ключевые слова: Педагогическое общение, морально-личностные качества, вежливость, культура речи, культура речи, умения, умения, личностные качества.

THE CONCEPT OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION CULTURE

Abstract: Communication is manifested along with the social needs that arise as a result of the moral and spiritual foundations of human activity. Socio-economic factors such as need, benefit, benefit, which appear as the basis of the motivation of the activity of individuals, in a certain sense, cause the emergence of their purposeful thoughts and desires. This article talks about the culture of pedagogical communication and its importance in creating a comfortable psychological environment in the educational process.

Key words: Pedagogical communication, moral and personal qualities, politeness, speech culture, speech culture, skills, abilities, personal qualities.

KIRISH

Pedagogik muloqotga tayyorlik muvaffaqiyatli pedagogik faoliyatning eng muhim shartlaridan biridir. Pedagogik muloqotga tayyorlik quyidagi shakllarni o'z ichiga oladi: pedagogik muloqot asoslari, vazifalari, bezaklari, mazmuni, mohiyati va tuzilishini bilish; muloqotni tashkil etish va

boshqarish, shaxsning ruhiy holatini, malaka va malakalarini shakllantirish; o'qituvchining axloqiy va shaxsiy fazilatlarini shakllantirish.

Barcha bilimlar, ko'nikmalar, qobiliyatlar, shaxsiy fazilatlar pedagogik muloqot madaniyatini tavsiflaydi, bu esa samarali pedagogik muloqot va ta'lim jarayonini yuqori professional darajada tashkil etish va amalga oshirish imkonini beradi.

Pedagogik muloqot madaniyati butun kasbiy pedagogik madaniyatning bir qismidir. O'qituvchi shaxsining insonparvarlik yo'nalishi ta'lim jarayonida qulay psixologik muhitni yaratishda namoyon bo'ladi.

Pedagogik muloqot madaniyati ko'rsatkichlariga quyidagilar kiradi:

xushmuomalalik; nutq madaniyati; og'zaki bo'lmagan aloqa vositalarini (pantomima, yuz ifodalari) o'zlashtirish qobiliyati; aqliy faoliyatni o'z-o'zini tartibga solish; pedagogik xushmuomalalik.

Muloqot - bu hamkasblar, bolalar, ota-onalar bilan muntazam ravishda muloqot qilish zarurati bilan belgilanadigan ajralmas sifat;

aloqalarni o'rnatishda;

Hissiy hosilda, harakatdan quvonch va quvonch bilan;

bolaga qiziqish, o'yinlar ro'yxatini va hamma narsani his-tuyg'ular bilan tushunish.

Xushmuomalalik quyidagi fazilatlar bilan chambarchas bog'liq: qulaylik, yengillik, soddalik, samimiylilik, do'stlik, sezgirlik, noqulay vaziyatlarda sabr-toqat, vazminlik va hazil tuyg'usi, talabchanlik, hurmat va xulq-atvorning namoyon bo'lishi, xushmuomalalik

Muloqot– o'quvchilarning muloqotni boshqarish va ta'sir qilish qobiliyatiga asoslangan muloqot qobiliyati va malakalari tizimida namoyon bo'ladi. Pedagogik muloqot madaniyatining ko'rsatkichi - kayfiyat, his-tuyg'ularni boshqarish, ruhiy holatni boshqarish, ijodiy kayfiyatni saqlash, do'stona munosabat.

Samarali pedagogik muloqot uchun o'qituvchi uchun quyidagilar muhim:

muloqot paytida qulay psixologik iqlim yaratish qobiliyati;

muayyan vaziyatda harakat qilish qobiliyati;

talabalar bilan muloqotini tahlil qilish qobiliyati; o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda muloqot uslubini modellashtirish qobiliyati.

Nutq madaniyati nutq faoliyatida ham kasbiylikni, ham bilimni namoyon etadi. O'qituvchining pedagogik muloqotida, o'qituvchining harakatlaridan qat'i nazar, nutqning barcha turlarini kuzatish mumkin (ilhomlantiradi, ishontiradi, xabardor qiladi, harakatga chaqiradi, o'quvchilarning his-tuyg'ulari va hissiyotlariga murojaat qiladi va hokazo). O'qituvchi nutqiga ma'lum talablar qo'yiladi: nutq to'g'ri, adabiy-lingvistik meyorlarga mos bo'lishi; so'zlarni aniq ishlatish; soddalik, ravshanlik, qulaylik, izchillik; ishlatiladigan til vositalarining xilma-xilligi; hissiylik va tasviriylik. Nutq san'ati ritorika orqali o'rgatiladi.

Nutq o'qituvchining ma'lumot mazmuniga munosabatini aks ettiradi, shuning uchun nutqning hissiy ekspressivligi muhim: temp, intonatsiya, hajm, diksiya, ovoz tembri, pauzalar, kuch, ritm va boshqalar.

Muomala – axbrot jarayonidir. Pedagog bevosita shaxslarga muomalada o'z tarbiyalanuvchilari, umuman, jamoa haqida, undagi ichki jarayonlar haqida g'oyat xilma-xil axborotga ega bo'ladi va hakozi. Pedagog ham o'z navbatida muomala jarayonida o'z tarbiyalanuvchilariga maqsadga qaratilgan axborotni ma'lum qiladi. Pedagog muomala vositasi orqali qanday axborot olishini qarab chiqar ekanmiz, o'quvchining shaxsi haqidagi axborotning muhimligini alohida ta'kidlab o'tish kerak.

Muomala - shaxsni g'oyat xilma-xil sharoit va ko'nikmalarda o'rgatishga imkon beradi. Pedagog o'quvchilar bilan muomala qilar ekan, juda mayda qismlarini ham anglab olishga qodir bo'ladi.

Bular sirtidan unchalik ahamiyatli bo'lmasa-da, insonda sodir bo'layotgan, uni tushunish uchun juda muhim bo'lgan, pedagogning shaxsiyati katta rol o'ynaydigan zaruriy ichki jarayonlarning namoyon bo'lishining belgilari bo'lishi mumkin.

Ayni turdagi hodisaning turli kishilar tomonidan talqini, uning shaxsning o'tmishdagi tajribasiga bog'likligi bilan izohlanadi, bu tajribaning uch jihati bor: umuman, hayotiy tajriba, pedagogik faoliyat tajribasi, o'quvchilar bilan muomalada bo'lish tajribasi. Nihoyat pedagogning o'quvchilar bilan muomalasi shunga olib keladiki, u o'quvchilarning hatti-harakatlaridagi chuqur ma'no va haqiqiy vaziyatlarni turli sabablarda payqab oladi, buning uchun namuna u o'zi tez-tez qayd qilgan dalillardan va o'quvchilarning xulq-atvor usullaridan foydalanadi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, o'qituvchining o'quvchilar bilan muomalasi tarbiyani boshqarish sifatida qaralib, birlashtiruvchi o'rnini to'ldiruvchi vazifani ham bajaradi. Muomala o'zaro munosabatlar doirasida sodir bo'ladi.

Xuddi shu hodisaning turli odamlar tomonidan talqin qilinishi uning shaxsning o'tmish tajribasiga bog'liqligi uchta jihati bilan izohlanadi:

umuman hayotiy tajribapedagogik;

faoliyat tajribasi;

o'quvchilar bilan ishlash tajribasi.

Nihoyat, pedagogning o'quvchilar bilan o'zaro munosabati o'quvchilarning xulq-atvoridagi chuqur ma'noni va turli sabablarga ko'ra real vaziyatlarni sezishiga olib keladi. O'qituvchining o'quvchilar bilan o'zaro munosabati ta'limni boshqarish sifatida qaraladi va birlashtiruvchi o'rnini to'ldirish vazifasini bajaradi.

FOYDANALIGAN ADABIYOTLAR:

1. "Oliy ta'limda muammo va yechimlar" Respublika ilmiy-amaliy konferensiya ilmiy maqolalar to'plami, -T.: 2020.

2. Xoliqov A. Pedagogik mahorat (o'quv qo'llanma). –T. 2010.

3. Barkamol avlod —O‘zbekiston taraqqiyati poydevoril T 1997 y 4.N.
Azizhadjayeva —Pedagogik texnologiyal T 2001 y.
4. U.Tolipov —Pedagogik tehnaologiyal T 2001y 6.
5. N.Q Saidaxmedov —Yangi Pedagogik texnologiyal T 2008 y.
6. B. Ferberman —Ilg‘or pedagogik texnologiya/T.:Fan 2000 y.
7. O‘ Asqarova/ «Pedagogika»// T.: 2008 yil